

Maastrichtské komuniké o budoucích prioritách zvýšené evropské spolupráce v odborném vzdělávání a přípravě (Revize Kodaňské deklarace z 30. listopadu 2002)

14. prosince 2004 v Maastrichtu souhlasili ministři odpovědní za odborné vzdělávání a přípravu z 32 evropských zemí, evropští sociální partneři a Evropská komise s posílením spolupráce s cílem

- **modernizovat systémy odborného vzdělávání a přípravy tak, aby se Evropa stala nejkonkurenčnější ekonomikou;**
- **nabídnout všem Evropanům, ať jsou to mladí lidé, starší pracovníci, nezaměstnaní nebo znevýhodnění, kvalifikace a kompetence, které potřebují k tomu, aby se plně integrovali do tvořící se znalostní společnosti přispívající k většímu počtu lepších pracovních příležitostí.**

Politický kontext a pokrok

Rada (Vzdělávání, mládež a kultura) schválila 12. listopadu 2002 usneseníⁱⁱ o podpoře zvýšené evropské spolupráce v odborném vzdělávání a přípravě (OVP). To bylo pak podepsáno ministry odborného vzdělávání a přípravy členských států EU, zemí ESVO/EHP a kandidátských zemí (participujících zemí), Komisí a evropskými sociálními partnery na setkání v Kodani, 29.-30. listopadu 2002, jako strategie pro zlepšení výkonnosti, kvality a atraktivnosti OVP (Kodaňská deklarace).

Společná průběžná zpráva Evropské rady a Evropské komiseⁱⁱⁱ „Vzdělávání a příprava 2010“ na zasedání Evropské rady na jaře 2004 shrnuje první konkrétní výsledky Kodaňského procesu a uznává jeho roli v povzbuzování reformy, v podporování celoživotního vzdělávání a v rozvíjení vzájemné důvěry mezi klíčovými aktéry a mezi jednotlivými zeměmi.

Průběžná zpráva požaduje jako prioritní záležitost vytvořit společná evropská měřítká a principy a zavést je na národní úrovni, brát v úvahu národní situaci a respektovat národní kompetence. Od listopadu 2002 Rada dosáhla politické shody o konkrétních výsledcích vycházejících ze zvýšené spolupráce v OVP a v celoživotním vzdělávání, zejména ve vztahu k lidskému kapitálu pro sociální soudržnost a konkurenceschopnost^{iv}, k poradenství v průběhu celého života^v, k principům pro identifikaci a validaci neformálního a informálního učení^{vi}, k zajišťování kvality v OVP^{vii} a k jednotnému rámci pro transparentnost kvalifikací a kompetencí *Europass*.

V únoru 2002 zahájili evropští sociální partneři proces spolupráce přijetím Rámce akcí pro celoživotní rozvoj kompetencí a kvalifikací^{viii}. Prostřednictvím výročních navazujících zpráv zaměstnavatelé a odborové svazy konkrétně přispívají k Lisabonské strategii.

Kodaňský proces byl v průběhu dvou let úspěšný ve zvyšování viditelnosti a profilu OVP na evropské úrovni a v Lisabonské strategii. Participující země a zainteresovaní činitelé dospěli ke společnému pochopení specifických úkolů, které jsou v sázce, dohodli se na strategiích přístupu k těmto úkolům a vyvinuli konkrétní prostředky na podporu jejich realizace.

Úkoly, které je třeba vykonat pro splnění lisabonských cílů

Kodaňský proces bude pokračovat ve stanovování politických priorit pro dosažení lisabonských cílů v oblasti OVP, v kontextu pracovního programu Vzdělávání a profesní příprava 2010. Posílení OVP na evropské a národní úrovni dobrovolnou spoluprací vycházející zezdola, by mělo být základní složkou dosažení opravdového evropského trhu práce a konkurenční ekonomiky spolu s legislativním systémem pro uznávání profesních kvalifikací a s evropskou strategií zaměstnanosti. Měl by být však kladen větší důraz na realizaci schválených cílů na národní úrovni, přičemž by se braly v úvahu společná evropská měřítká a principy. Při revizi zaměření Kodaňského procesu na léta 2005-2006 je také přikládána velká důležitost úkolům zdůrazněným ve studii^{ix} objednané Evropskou komisí pro hodnocení pokroku systémů OVP a v Kokových zprávách z roku 2003^x a 2004^{xi}. Tyto

úkoly zahrnují adekvátní reflektování změn na trhu práce, které mají dopad na povahu vývoje v oblasti OVP.

Společná průběžná zpráva identifikuje řadu pák a priorit reformy v klíčových oblastech tak, aby se evropské systémy vzdělávání a profesní přípravy do roku 2010 staly světovým měřítkem kvality a celoživotní vzdělávání pro všechny konkrétní realitou. To zahrnuje potřebu efektivně mobilizovat nezbytné investice a zaměřit se na rozvoj klíčových kompetencí občanů v průběhu celého života, např. učení učit se, inovovat a rozvíjet podnikatelské schopnosti.

Nezbytné reformy a investice by se měly zaměřovat zejména na:

- image a přitažlivost profesních cest pro zaměstnavatele a jednotlivce tak, aby se zvýšila účast v OVP;
- dosažení vysoké úrovně kvality a inovací v systémech OVP tak, aby z něj měli prospěch všichni žáci a aby se evropské OVP stalo globálně konkurenceschopné;
- spojení OVP s požadavky trhu práce na vysoce kvalifikované pracovní síly ve znalostní ekonomice a zejména, vzhledem k silnému vlivu demografických změn, aktualizace a rozvoj kompetencí starších pracovníků;
- potřeby lidí s nízkou kvalifikací (v EU přibližně 80 miliónů osob ve věku 25-64 let) a znevýhodněných skupin za účelem dosažení sociální soudržnosti a zvýšení účasti na trhu práce.

OVP je stoupající měrou poskytováno na všech úrovních vzdělávání, a proto je třeba posilovat rovnocennost hodnocení a spojení mezi OVP a všeobecným vzděláváním, zejména vysokoškolským vzděláváním, pomocí inovativních strategií a nástrojů na národní a evropské úrovni. Mělo by to znamenat navrhování systémů OVP, které budou přitahovat více studentů k vyšším kvalifikacím. To bude přispívat k inovacím a konkurenceschopnosti.

Národní úroveň: Posilování příspěvku systémů OVP, institucí, podniků a sociálních partnerů k dosažení lisabonských cílů^{xii}

Priorita by měla být dáována:

- použití společných nástrojů, měřítek a principů na podporu reformy a rozvoje systémů a praxe

OVP, například týkajících se transparentnosti (*Europass*), poradenství v průběhu celého života, zajišťování kvality a identifikace a validace neformálního a informálního učení. To by mělo zahrnovat posilování vzájemných spojení mezi těmito nástroji a zvyšování povědomí zainteresovaných osob na národní, regionální a místní úrovni v jednotlivých členských státech tak, aby se podpořila viditelnost a vzájemné porozumění;

- zlepšování veřejných a/nebo soukromých investic do OVP, též prostřednictvím partnerství mezi veřejnými a soukromými organizacemi, a tam, kde je to vhodné, „účinky daňových a příspěvkových systémů na stimulování profesní přípravy“^{xiii}, jak bylo doporučeno na zasedání Evropské rady v Lisabonu;

- využití Evropského sociálního fondu a Evropského fondu regionálního rozvoje na podporu rozvoje OVP. Podle dohody o budoucích strukturálních fondech EU a v souladu s politickým zaměřením těchto fondů v letech 2007-2013, by měly podporovat klíčovou roli vzdělávání a profesní přípravy ve zvyšování ekonomického rozvoje a sociální soudržnosti i cíle „Vzdělávání a profesní přípravy 2010“, zejména potřeby malých a středních podniků, inovativní reformu systémů OVP a příbuzné úkoly týkající se na jedné straně vybavení mladých lidí klíčovými kompetencemi, které budou vyžadovat v průběhu celého života, a na druhé straně obnovování a aktualizace dovedností stárnoucí populace;

- dalšímu rozvoji systémů OVP tak, aby uspokojovaly potřeby lidí nebo skupin ohrožených vyloučením z trhu práce nebo sociálním vyloučením, zejména těch, kdo předčasně opustili školu, pracovníků s nízkou kvalifikací, migrantů, osob s postižením a nezaměstnaných. To by mělo být založeno na kombinaci zacílených investic, hodnocení předchozího učení a na míru přizpůsobených opatření profesní přípravy a vzdělávání;

- rozvoji a realizaci přístupů otevřeného učení, umožňujícím lidem definovat individuální cesty, podporované vhodnou orientací a poradenstvím. To by mělo být doplněno ustavením flexibilních a otevřených rámců pro OVP tak, aby se omezily bariéry mezi OVP a všeobecným vzděláváním a zvýšil se přechod mezi počáteční a další profesní

přípravou a vysokoškolským vzděláváním. Kromě toho by měla být do počáteční a další profesní přípravy integrována mobilita;

- zvýšené relevanci a kvalitě OVP prostřednictvím systematického zapojování všech klíčových partnerů do vývoje na národní, regionální a místní úrovni, zejména pokud jde o zajišťování kvality. Za tímto účelem by měly být instituce OVP schopny podílet se na relevantních partnerstvích a být k tomu povzbuzovány. Zvláště důležitý je větší důraz kladený na včasnou identifikaci potřeby dovedností a plánování opatření OVP, a klíčoví partneři, včetně sociálních partnerů, v tom budou hrát hlavní roli;
- dalšímu rozvoji prostředí napomáhajícího učení v institucích profesní přípravy a na pracovišti. To znamená podporování a realizaci pedagogických přístupů, které podporují samostatně organizované učení a využívají potenciál poskytovaný IKT a e-learningem, takže zlepšují kvalitu profesní přípravy;
- pokračujícímu rozvoji kompetencí učitelů a instruktorů v OVP, odrážejícímu jejich specifické vzdělávací potřeby a měnící se roli v důsledku vývoje OVP.

Evropská úroveň: Rozvíjení transparentnosti, kvality a vzájemné důvěry pro usnadnění vzniku opravdového evropského trhu práce^{xiv}

Priorita by měla být dávana:

- konsolidaci priorit Kodaňského procesu a usnadňování realizace konkrétních výsledků;
- rozvoji otevřeného a flexibilního evropského rámce kvalifikací, založeného na transparentnosti a vzájemné důvěře. Rámec bude poskytovat společné vodítko pro usnadnění uznávání a přenositelnost kvalifikací zahrnující jak OVP, tak všeobecné (sekundární a vysokoškolské) vzdělávání, založené hlavně na kompetencích a výsledcích učení. Bude zlepšovat přístupnost v systémech vzdělávání a profesní přípravy, poskytovat vodítko pro validaci informálně získaných kompetencí a podporovat hladké a efektivní fungování evropského, národního a odvětvového trhu práce. Tento rámec by měl být podepřen souborem společných referenčních úrovní. Měl by být podpořen nástroji schválenými na evropské úrovni, zejména mechanismy zajišťování kvality tak, aby byla vytvořena nezbytná

vzájemná důvěra. Rámec by měl usnadňovat dobrovolný rozvoj řešení založených na kompetencích na evropské úrovni, umožňující odvětvím zaměřit se na nové úkoly vzdělávání a profesní přípravy zapříčiněné internacionalizací obchodu a techniky;

- rozvoji a realizaci evropského systému přenosu kreditů pro OVP (ECVET) ve snaze umožnit žákům budovat na výsledcích vyplývajících z jejich vzdělávacích cest v době, kdy se pohybují mezi vzdělávacími systémy. ECVET bude založen na kompetencích a výsledcích učení a bude brát v úvahu jejich definici na národní nebo odvětvové úrovni. Bude brát také v úvahu zkušenosti ECTS v oblasti vysokoškolského vzdělávání a rámec *Europassu*. Praktická realizace by měla zahrnovat vytváření dobrovolných dohod mezi poskytovateli OVP v celé Evropě. Systém bude široce založený a flexibilní tak, aby byla umožněna jeho postupná realizace na národní úrovni s prioritou dávanou zpočátku formálnímu vzdělávacímu systému;
- zkoumání specifických vzdělávacích potřeb a měnící se roli odborných učitelů a instruktorů a možnostem, jak učinit jejich povolání atraktivnější, včetně neustálé aktualizace jejich profesionálních dovedností. Učitelé a instruktoři by měli být podporováni ve své základní roli inovátorů a usnadňovatelů v učebním prostředí. Měl by být naplánován jednotný rámec, který by zlepšoval kvalitu odborného vyučování a přípravy;
- zlepšování rozsahu, přesnosti a spolehlivosti statistik OVP tak, aby byla umožněna evaluace pokroku ve vytváření efektivnějšího a atraktivnějšího OVP. Adekvátní údaje a indikátory jsou klíčové pro pochopení toho, co se děje v OVP, a jaké dodatečné zásahy a rozhodnutí vyžadují všechny zúčastněné strany.

Realizace a další sledování

Všichni aktéři v oblasti OVP – poskytovatelé, zaměstnavatelé, odborové svazy, oborové organizace, obchodní, průmyslové nebo řemeslnické komory, úřady práce, regionální orgány a sítě atd. – jsou vyzýváni k tomu, aby přijali svou zodpovědnost a přispívali k efektivní realizaci Kodaňského procesu na všech úrovních. Měly by být založeny národní sítě, v nichž by byli zastoupeni všichni relevantní činitelé, zejména mini-

sterstva, sociální partneři a regionální úřady jednotlivých zemí.

V souladu se Společnou průběžnou zprávou by procesy vzdělávání a profesní přípravy měly být na evropské úrovni racionalizovány a usměrňovány přenesením priorit výše uvedených závěrů a skupin Kodaňského procesu do rámce pracovního programu Vzdělávání a profesní příprava 2010. To by mělo být založeno na zkušenostech z pracovních metod v rámci Kodaňského procesu.

Poradní výbor pro profesní přípravu bude plně zapojen do realizace a dalšího sledování.

Návrhy Evropského rámce kvalifikací a Evropského systému přenosu kreditů pro OVP by měly být připraveny a zkoumány.

Měl by být vytvořen jednotný přístup a užší spolupráce jak na národní, tak na evropské úrovni:

- s vysokoškolským vzděláváním, včetně vývoje v rámci Boloňského procesu;
- s evropským hospodářským rozvojem, rozvojem zaměstnanosti a udržitelným rozvojem a politikou sociálního začleňování (pokud jde o linie a národní akční plány);
- s předvstupními nástroji a fondy;
- s výzkumem, praxí a s politikou vytvářením sítí a výměnou inovací a dobrých příkladů z politiky a praxe.

Informace o učiněném pokroku a o budoucích akcích pro rozvoj OVP, zahrnující všechny relevantní zainteresované lidi na národní úrovni, by měly být poskytnuty jako součást integrované dvouleté zprávy o Vzdělávání a profesní přípravě 2010 v kontextu realizace národních strategií celoživotního vzdělávání. Ty by měly zahrnovat výše uvedené priority na národní úrovni a poskytovat základ pro stimulování výměny zkušeností nejen mezi participujícími zeměmi, ale také mezi sociálními partnery a dalšími relevantními zainteresovanými činiteli na nadnárodní bázi.

Užší spojení by měla být vytvořena se sociálními partnery na evropské, národní, regionální a odvětvové úrovni, přičemž by se měly brát v úvahu pracovní priority definované v jejich rámci činností pro celoživotní rozvoj kompetencí a kvalifikací.

Efektivně a plně bude využíván program Leonardo da Vinci a budoucí integrovaný akční

program v oblasti celoživotního vzdělávání k podpoře vývoje, testování a realizace inovativních činností pro urychlení reformy OVP.

Cedefop a ETF budou pokračovat v podporování realizace Kodaňského procesu a využívat své sítě (např. ReferNet, Národní observatoře) a elektronická média k tomu, aby pomáhaly s podáváním zpráv, monitorováním pokroku a s výměnou zkušeností, zvláště prostřednictvím:

- rozšiřování dobré politiky a praxe v celoživotním vzdělávání;
- mapováním odvětvových činností;
- používáním studijních cest v rámci programu Leonardo da Vinci k podpoře vzájemného učení a *peer review* (viz Zpravodaj, 2003, č. 9, s. 6).

Další setkání ministrů se bude konat za dva roky a bude evaluovat realizaci a revidovat priority a strategie pro OVP v rámci pracovního programu Vzdělávání a profesní příprava 2010.

Pramen: Cedefop, Virtual communities.

Přeloženo v knihovně NÚOV.

ⁱ Z 25 zemí EU plus ze 4 kandidátských zemí a 3 zemí ESVO/EHP (tzn. tytéž země, které byly v Kodani, plus Chorvatsko).

ⁱⁱ Přijato 19. prosince 2002, OJ C 13, s. 2-4, 18.1.2003 (Viz Zpravodaj, 2003, příloha II/2003).

ⁱⁱⁱ Společná zpráva Rady pro vzdělávání/Komise o uskutečňování Lisabonské strategie: „Vzdělávání a profesní příprava 2010: úspěch Lisabonu závisí na naléhavých reformách“, únor 2004.

^{iv} 14354/03 EDUC 167 SOC 438, listopad 2003.

^v 9286/04 EDUC 109 SOC 179, květen 2004.

^{vi} 9600/04 EDUC 118 SOC 253, květen 2004.

^{vii} 9599/04 EDUC 117 SOC 252, květen 2004.

^{viii} ETUC, UNICE, UEAPME, CEEP, 28. února 2002.

^{ix} Dosažení lisabonských cílů: Příspěvek OVP, říjen 2004.

^x „Pracovní místa, pracovní místa, pracovní místa“ (‘Jobs, Jobs, Jobs’), zpráva Komise zaměstnanosti, listopad 2003.

^{xi} „Vyrovnávání se s výzvou: Lisabonská strategie růstu a zaměstnanosti“ Zpráva Kokovy skupiny na vysoké úrovni o Lisabonské strategii, listopad 2004.

^{xii} Odpovídající prioritám jedna a dvě průběžné zprávy: „Zaměřit reformu a investice na klíčové oblasti“ a „Učinit celoživotní vzdělávání konkrétní realitou“.

^{xiii} Závěry prezidentství – bod 23.

^{xiv} Odpovídající prioritě tři Společné průběžné zprávy: „Ustavit evropské vzdělávání a profesní přípravu“.